

РЕЦЕНЗИЯ

от **проф. д-р Анелия Мингова**, професор по граждански процес в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски” – член на научното жури
относно дисертационен труд

за придобиване на образователната и научна степен „**ДОКТОР**” в област на висше образование - 3. Социални, стопански и правни науки;

професионално направление – 3.6. Право;

докторска програма - „Граждански процес”

Автор: АТАНАС КОНСТАНТИНОВ БЛИДОВ

Тема: „ РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ТЪРГОВСКИ СПОРОВЕ В СЪДЕБНИЯ И АРБИТРАЖНИЯ ПРОЦЕС В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ”

Научен ръководител: проф.д-р Силви Василев Чернев

I. 1. Със заповед №. Р 33-1443/ 02.04.2018г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Разглеждане на търговски спорове в съдебния и арбитражния процес в Република България” за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР” в област на висше образование - 3. Социални ,стопански и правни науки, професионално направление - 3.6. Право, докторска програма „Граждански процес”.

Автор на дисертационния труд е Атанас Константинов Блидов, докторант на самостоятелна подготовка към катедра по

гражданскоправни науки, с научен ръководител проф.д-р Силви Василев Чернев от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”.

Представеният от Атанас Блидов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл.36/1/ от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, като включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- диплома за висше образование (ОКС ‘магистър’)
- заповед за записване в докторантура;
- заповеди за провеждане на изпити от индивидуалния план и съответни протоколи за издържан изпит по специалността и по английски език.
- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;

Докторантът е приложил дисертационен труд, Автореферат, като по темата на дисертационния труд са посочени още пет научни публикации в правни списания и сборници.

2. ПРОФЕСИОНАЛНА БИОГРАФИЯ.

Атанас Блидов е завършил Френската езикова гимназия в гр. София, висшето си юридическо образование е получил в ЮФ на СУ „Св.Кл Охридски”, в резултат на което от 2008г е „магистър по право”. Професионалният му опит оттогава включва юридическа работа в адвокатска и нотариална кантори,

бил е правен консултант в НАОА в гр.София, а от 2011г. и досега е адвокат в САК. В периода 09.2012г. – 09.2015г. е бил асистент, а от 09.2015г. насам - главен асистент по Граждански процес в ИДП при БАН. В периода 04.2015г. – 03.2018г. е бил докторант на самостоятелна подготовка по Граждански процес в Катедрата по гражданскоправни в ЮФ на ПУ ”Паисий Хилендарски”, като след това е отчислен от докторантура и е насочен към публична защита на дисертационния му труд, предмет на тази рецензия. Владее френски и английски език, ползва испански език.

3. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ПРЕДМЕТ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД. ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ И МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО.

Дисертационният труд е посветен на съвместно изследване на правната уредба за разглеждане и разрешаване на търговски спорове в Република България – съдебния искив и арбитражния искив процес. В основата на дисертацията е особено искиво производство по търговски спорове, уредено в Глава тридесет и втора от ГПК /в сила от 01.03.2008 г./. Изборът на тема е провокиран от проблемите в правната уредба и прилагането на това особено искиво производство. Авторът разглежда съдържанието на уредбата, като не спестява своята критика към законовия модел и прави интересни предложения за неговото усъвършенстване. Особено критичен в анализа си е Атанас Блидов към установения двойствен подход за съдопроизводствения ред при разглеждането на търговските спорове и продуцираните от това затруднения в съдебната практика, както и към системата на т.нар. „двойна размяна на книжа” . Авторът проследява и особеностите при разглеждането на търговски спорове в арбитражния процес, търсейки приликите и разликите в правната уредба и изследвайки съответствието на двата модела за постигане на ефективен защитно-санкционен резултат.

С представения дисертационен труд Атанас Блидов е имал амбицията, след като анализира в критичен план правната уредба, както и досегашната съдебна и арбитражна практика по

тези дела, да даде отговор на актулни и важни въпроси, свързани с нейното усъвършенстване, а именно: а/ отговаря ли правната уредба на потребностите на обществото от адекватна защита; б/ отговаря ли тя на изискванията за бързина при разглеждане на търговските спорове; в/ препятства ли възможни злоупотреби при правораздаването, произтичащи от разликата в реда на разглеждане при идентични правни спорове; г/ налице ли е противоречиво прилагане на уредбата и как това може да бъде избегнато; д/ съществува ли необходимост от специален съдебен ред за разглеждане на търговски спорове и адекватна ли е двойната размяна на книжа като част от този ред; Авторът в съпоставителен план сравнява двата модела, за да отговори на въпроса - кой е по-добрият способ за разрешаването на търговските спорове, с оглед на възможността за страните да получат своевременно и правилно разрешаване на възникналия между тях правен спор.

В изследването са използвани методите на правния анализ, историческият и сравнителноправният метод.

4. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд отговаря на всички нормативни изисквания за дисертационен труд. Той е в обем от 272 страници, които включват: описание на съдържанието; изложение, състоящо се от увод, три глави и заключение; списък на използваните съкращения и библиография. Направени са 459 бележки под линия. Списъкът на използваната литература обхваща 137 заглавия, от които 113 на български и руски език и 24 на английски и френски език.

В увода е очертан предметът на дисертационния труд, поставени са задачите и целите му, както и методите на научното изследване.

В Глава първа е направен исторически и сравнителноправен анализ на уредбата на съдебния и на арбитражния процес за разглеждане на търговските спорове. Историческият анализ

обхваща периода от влизането в сила на Закона за гражданското съдопроизводство през 1892 г. до приемането на действащия ГПК, през 2007 г., като са очертани трудностите в правоприлагането у нас. Сравнителноправният анализ включва правилата за търговските спорове от съд и арбитраж, съгласно белгийския и френския модел. Изследван е още и опитът и на други европейски държави, Англо-американският опит, както подхода в бившия Съветски съюз. От направения преглед на различните законодателни решения относно подхода за разглеждане на търговските спорове се стига до обобщение за преобладаващите тенденции в изграждане на уредбата, ведно с изведените от този анализ изводи, които са послужили по-нататък в изследването.

В Глава втора е направен критичен анализ на правната уредба за разглеждане на търговските спорове от държавните съдилища. Извършени са съпоставка и разграничение между общия исков процес и производството по търговски спорове. Разгледан е въпросът за предметния обхват на особеното исково производство по търговски спорове. Подробно внимание е отделено на особените правила на производството по търговски спорове, като е направено сравнение с други особени производства по ГПК и са разглеждани подробно и в критичен план най-важните му особености. Подробно са анализирани отделните правила за воденето на съдебния процес за разглеждане на търговските спорове както по общия, така и по особения исков ред. Специално внимание е отделено на двойната размяна на книжа, която представлява най-съществената отлика особеното исково производство от общия исков процес, доклада по делото и указанията на съда, възможността за разглеждане на делото в закрито заседание. Анализирани са правилата за решаване на съдебните дела, функцията и действието на съдебното решение, както и възможностите за приключване на съдебните производства по други начини. Обърнато е внимание на спецификите на въззивното и на касационното обжалване, на правомощията на съдилищата във връзка с инстанционния контрол, както и на способите за отмяна на влезлите в сила съдебни решения по търговски спорове.

В Трета глава авторът концентрира вниманието си върху вътрешния арбитраж по търговски спорове, предполагащ осъществяването на арбитражната дейност на територията на Република България и съгласно правилата на българското законодателство. Направен е детайлен анализ на правната уредба на арбитражното разглеждане на търговските спорове, на неговата същност и специфики. ЗМТА съдържа редица диспозитивни норми, които спомагат на страните да пригледят арбитражния процес спрямо техните конкретни потребности, затова арбитражният процес за разглеждане на търговски спорове се явява предпочитана алтернатива на държавно правосъдие. Направена е съпоставка между арбитражния и гражданския процес за разглеждане на търговски спорове, която разкрива редица техни прилики –видовете искова защита; голяма част от принципите; правилата и изискванията за започването, воденето и приключването на процеса, събирането на доказателства и отклоненията от неговото обичайно развитие. В тази глава са разгледани и същностните различия между двата процеса – най-вече волята на страните в спора, изразена в арбитражното им споразумение; едноинстанционността на производството; неговата конфиденциалност. Разгледани са както някои предимства, така и недостатъци на арбитражното правораздаване в сравнение със съдебното. Изложението съдържа и сравнение на арбитража по търговски спорове с други способи за доброволно уреждане на отношенията. Изследвани са и въпросите за съдействието и контрола на арбитражната дейност от страна на държавния съд.

Заключението съдържа обобщаване на резултатите от изследването и основните изводи на автора, резултат от направения в изложението критичен анализ на разглежданите производства, както и предложенията му за усъвършенстване на правната уредба.

II. ОБЩИ ДОСТОЙНСТВА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Представеният труд е първо съпоставително изследване на въпросите на съдебното и арбитражното производство за разглеждането на търговските спорове в Република България. Атанас Блидов предлага цялостен анализ на двете производства с подчертан критичен акцент на позитивната уредба, най-вече относно особеното исково производство по Глава 32- ГПК.

2. Нормативната уредба е разгледана с познавателна вещина и правна ерудиция, а съдебната и арбитражната практика са изследвани, за да подкрепят теоретичните изводи на автора относно недостатъците в уредбата, както и за да обосноват многото предложения *de lege ferenda*.

3. Стилът на автора е точен и прецизен, изложението е издържано в езиково и граматическо отношение.

4. Историческият и сравнителноправен анализ разкриват широтата на научните изследвания на автора, анализът в основната част от изложението подчертава дълбочината на правното познание, критичният прочит на уредбата доказва креативното мислене на автора, а предложенията за законодателни промени убеждават и в иновативния му подход.

5. Анализ с приносно значение съдържа подробното изложение на признаците и институтите, които са присъщи както на съдебното, така и на арбитражното производство за разглеждане на търговски спорове, обосновано от автора с еднаквата социална функция на двата процеса - да възстановят законосъобразното развитие на търговските правоотношения, а идентичните им правни резултати правят взаимозаменяеми тези две иначе различни по своята природа производства.

III. КОНКРЕТНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Принос представлява предлагането на изцяло нов модел на производството по Глава 32-ра ГПК.

2. Следва да бъде подкрепен както анализът, така и изводите относно предложението за промяна в предметния обхват на особеното исково производство по чл.365 ГПК, като в него останат главно сегашните т.1 и 3, за да се избегне настоящото „безпринципно”, според автора, съчетаване на различни по същността си правни спорове /т.5.6.6./.

3. Заслужава подкрепа анализът за неудачност на сегашната разлика в родовата подсъдност, а оттам и в съдопроизводствения ред – относно идентични по предмет и съдържание търговски дела. Именно еднаквата подсъдност, според автора, би осмислило и самото съществуване на особения съдопроизводствен ред за разглеждане на търговски спорове /т.5.7.3./.

4. Може да се сподели предложението за разглеждане на делото в закрито заседание не по инициатива на съда, а единствено по искане и на двете страни, но с възможността съдът да прецени ползата от разглеждането на делото в закрито заседание / т.5.18/.

5. Може да се сподели и въвеждането като самостоятелно основание за ограничаване на публичността по търговски дела на искането на една от страните по делото за провеждане на заседание при закрити врати .

6. Интересно е предложението изрично да бъде предвидено, че двойната размяна на книжа се осъществява само когато делото се разглежда в закрито съдебно заседание, с аргумента, че иначе тя води до ненужно забавяне на процеса, без да помага за подготовката на делото за разглеждане в открито съдебно заседание. Това е така, защото обезпечаването на законосъобразен съдебен акт води често до провеждане на откритото съдебно заседание за уточняване на твърденията и

позициите на страните, като лишава от смисъл проведената вече писмена размяна на книгата и обезсмисля вложените за това усилия /т.5.15/.

7. Положително следва да бъдат оценени редица конкретни тези на автора и аргументите в тяхна защита, например: относно последиците при непредставяне на справката по чл.366 /т.5.8.2./; относно недостатъчност на срока за първоначалния отговор на ответника /т.5.10.2./; относно нуждата от представяне на пълномощно /т.5.10.4./; относно предложението за разширяване на хипотезите за допустимост на НИ, на ОИ и пр. /т.5.12./; относно предложението за промяна на срока за изискуемо от ответника съгласие при оттегляне на иска / т.5.19.2./

8. Следва да бъде споделен анализа и предложението при обжалване на решенията по делата за търговски спорове, да намери приложение тълкуването в Тълкувателното решение по т.д. №12/2012 г., по описа на ОСГК, което, макар и насочено към обжалването на решенията, постановявани по Глава 25-та ГПК, има идентично значение и приложимост при особеното исково производство по търговски спорове, а именно: когато съдът не може да спази посочения от самия него срок по смисъла на чл. 376, ал. 3 ГПК и обяви своя акт по-късно, то началният момент за обжалване на решението за всяка от страните по делото трябва да започне да тече от датата на връчване на преписа от решението /т.5.20/.

9. Може да се сподели предложението за прецизиране на уредбата относно приложимостта на норми, важими при общия съдопроизводствен ред, вкл. и на общото препращане към правилата за първоинстанционното разглеждане на търговските дела във въззивната фаза на производството, както и за акцептиране на някои правила за бързите производства, свързани с ускоряване разглеждането на търговското дело.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Бележки относно структурата и концептуалния подход.

Предметът на дисертационния труд, по мое мнение би бил разгърнат по-добре, ако съдебното и арбитражното производство бъдат разгледани не последователно, а паралелно.

1.1. Това би позволило изложението да избегне опасността да изглежда на места като механичен сбор от разсъждения относно характеристиките на отделните производства – от една страна, а от друга – да спести включване на такива части от съдържанието на всяко от тях, което не е нужно за съпоставителния анализ и поради това е излишно.

1.2. Паралелният прочит на съдебното и арбитражното производство би наложило и друга структура на труда, в която обособените части да бъдат посветени не поотделно на двете производства, а паралелно на тяхната същност, предмет и фазите от развитието им. Така по-ярко биха се открили не само приликите и отликите помежду им, а и по-плътено биха звучали изводите на автора и предложенията му за промяна на уредбата.

2. Конкретни бележки към изложението и тезите на автора.

2.1. Би било добре предложенията за промяна да бъдат посочени не само като изводи от дисертационния труд, но по-ясно, категорично и конкретно още на съответните систематични места в изложението /напр. в II, т.5.6 –относно приложното поле на Глава 32-ра ; т.5.7 – относно родовата подсъдност; т. 5.11 – относно промяна на уредбата за промяна на съдопроизводствения ред; т. 5.12 – относно допустимостта на НИ, респ. на ОИ, въпреки различната им подсъдност, респ.съдопроизводствен ред /.

2.2. На някои места изложението е доста пестеливо, някои изводи ми се струват прибързани и недостатъчно обосновани, например относно: значението на срока за първия отговор при ИУИ /II, т.5.12.3, т. 5.15.3./; възможностите за прилагане на чл.146, ал.3, във вр. с чл.133 след ЗИДГПК/ ДВ бр.100/2010г./ в производството по Глава 32-ра /II, т.5.13, т.5.15.4./; анализа на особеностите при различните видове изменения на иска в допълнителната искова молба /т. 5.15.2./.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, независимо от споделените критични бележки, дисертационният труд доказва, че неговият автор притежава необходимия професионален и творчески капацитет, за да получи образователната и научна степен „доктор по право”. Представената за защита теоретична разработка има монографичен характер, представлява цялостно и задълбочено научно съчинение, което съдържа редица научни достойнства : вътрешно-безпротиворечив анализ за същността и проявленията на разглежданите процесуални институти, съществени и значими теоретични изводи и научни приноси, вкл. чрез предложения de lege ferenda. Представеният за защита дисертационен труд разкрива безспорно добра правна подготовка на автора и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски”, както и на специфичните изисквания на Юридическия факултет на ПУ. Като професионалист и изследовател докторантът притежава научна добросъвестност и коректност, полемични умения, но и смелост да се противопостави на нормативния модел, да формулира и защити самостоятелни теоретични изводи и предложения.

Въз основа на всичко изложено в настоящата рецензия оценявам положително представения дисертационен труд и постигнатите научни резултати в него и останалите научни съчинения, поради което **предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на докторанта Атанас Константинов Блидов образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки; професионално направление – 3.6. Право; докторска програма - „Граждански процес”.**

14.05.2018г.

проф. д-р Анелия Мингова

